

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinqve, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

4. Vtrum actus voluntatis habeat vnam bonitatem in ordine ad plura
obiecta materialia.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

chritudinem, aut existimationem illius obiecti, ratione cuius iudicet esse diligendum, vt quid optimum, & excellens: & quod tunc voluntas possit vno motu tendere in illud obiectum sic propositum sub illa adaequata ratione, à qua non sumer plures species bonitatis. v.g. iustitiae, misericordiae, &c. Sed vnam ab illis distinctam, & superiorem illis: quomodo verisimile est Christum Dominum fuisse operatum. Et potest adiungi ratio, seu coniectura, quia virtutes inferiores multipliciter, & diuisim operantur: superior autem virtus solet operari vnité: ergo licet actus particularium virtutum tendant in singulas rationes bonitatis, vt motiua integra, & totalia, poterit etiam dari virtus superior, quae omnia illa complectatur per modum vnius sicut Angelus intelligit omnia vno actu, quae respectu inferioris sufficerent ad multiplicandos actus.

XI. In contrarium est, quia licet haec excellentia, & vniuersalitas virtutis fortasse non sit absolute impossibilis, tamen respectu humanae voluntatis operantis connaturali modo videtur excedere capacitatem eius: alioquin superflua esset distinctio specialium virtutum huiusmodi in voluntate: nam sufficere posset vna, quae per modum vnius complecteretur omnes rationes honestatis, nam illa etiam posset elicere actus speciales circa singulas rationes honestatis, quauis essent illi inadaequati: sicut Angelus per eandem speciem, qua potest plura intelligere, potest efficere actum inadaequatum circa vnam rem tantum. Confirmatur, quia aliàs posset etiam voluntas simul vno actu velle obiectum propter rationem naturalem, & supernaturalem componendo ex illis vnum integrum obiectum vndique bonum, ac perfectum: est enim in hoc eadem ratio. Consequens videtur falsum, quia talis actus nec naturalis esse potest, nec supernaturalis. Simile argumentum sumi potest ex actibus intellectus, nam si hoc potest facere voluntas, eadem ratione poterit intellectus vno actu assentiri veritati propter motiua diuersarum rationum, quatenus illa simul sumpta videntur constituere vnum obiectum aut clarius, aut certius: poterit ergo idem assensus intellectus fundari in diuina autoritate, & principis euidentibus, vel etiam in autoritate humana: atque ita in vna specie assensus complectetur, quidquid est scientiae, & fidei diuinæ, & humanae: quod tamen omnino falsum, est, vt suppono ex materia de fide.

XII. In hac re, quae mihi dubia videtur dicendum in primis censeo regulariter, ac ferè semper cum voluntas operatur propter plura motiua in obiecto inuenta, & formaliter diuersa elicere plures actus habentes bonitates specie diuersas quia licet videtur voluntas simul propter illa omnia motiua interius operari, re tamen vera actus voluntatis non fiunt in eodem indiuisibili instanti, sed vnus post alium, quamuis velocissimè. Quod potest ex parte intellectus suaderi: quia non potest facile simul in eodem instanti considerare in eodem obiecto, seu actione plures rationes honestatis obiectiuae, praesertim cum ad iudicandum de quolibet earum saepe sit necessaria perfecta attentio, & collatio plurimum rerum. Fit ergo haec consideratio intellectus regulariter loquendo, per velocissimam aetuum successiōem: ita ergo fiet in voluntate, quia haec non mouetur actualiter, nisi ab illo obiecto, quod actu aliter consideratur. Vel certe, quia licet contingat interdum voluntatem in eodem instanti moueri ex pluribus rationibus

Sicut in primam secundae D. Thom.

honestis actu consideratis, nihil repugnat, quod plures actus simul efficiat: imò ita necessariò operabitur, si illas rationes sumat, vt prorsus distinctas, sicut dictum est: nam in eo casu etiam intellectus habebit plures actus, quibus illas bonitates considerat, quia diuersis rationibus, & medijs de illis ferret iudicium: erunt tamen illi actus tunc aliquo modo imperfecti, quia *virtus diuisa in plura, minor est in singulis*: fiet tamen aliquo modo per modum vnius, quia circa eandem rem versantur: & ex hac parte erit maior quaedam facilitas ad sic operandum. Nec refert, quod fortasse voluntas non operaretur ex vno solo motiua, nisi plura concurrerent, quia hoc pendet ex libertate voluntatis, & ita potest acciderè siue voluntas vno actu, siue pluribus moueatur.

Addo vterius, & dico secundò, interdum posse voluntatem moueri vno actu ad vnum obiectum materialiter, vt affectum pluribus bonitatibus in eo consideratis, si ex omnibus illis intellectus quasi conficiat vnam rationem boni ab omnibus distinctam, & quasi ex omnibus compositam: quod videtur facere posse altero, & duobus modis. Primus est per modum confusae cognitionis, vt si post distinctam considerationem singularum bonitatum absolute iudicet hanc rem esse optimam, & honestissimam sumendo veluti rationem communem omnibus illis bonitatibus, & pluris aestimando illam ex aggregatione plurium: in hoc enim modo operandi nulla est repugnantia: imò videtur valde vsitatus, & accommodatus modo operandi hominum. Secundus modus est per modum totius integralis, vt intellectus consideratis pluribus bonitatibus in eadem re, apprehendat ipsam vniōem earum per modum cuiusdam excellentis bonitatis, sicut in corporalibus, licet pulchritudo consistat ex perfectionibus specie diuersis, qualis est color, quantitas, &c. Nihilominus ex omnibus his intelligitur consergere vna bonitas, quae mouet affectum ad vnum amorem. Et in anima ipsa integra iustitia, quae ex infusione gratiae, & donorum confurgit, & vna integra pulchritudo animae, quae vnum amorem excitat, quamuis ipsa ex varijs virtutibus confurgat. Et ratio est, quia quae sunt plura in vno genere, possunt esse vnum in alio: quod maxime verum habet in ordine ad apprehensionem, & motum animi, nulla est ergo in hoc repugnantia, & ad summum hoc probant argumenta, quae pro hac parte facta sunt num. 10. reliqua verò solum procedunt quando illae rationes ita sunt distinctae, vt non possint per modum vnius componi in ordine ad eundem actum.

XIII. Alteri pro d. nuntiatur.

SECTIO IV.

Vtrum actus voluntatis habeat vnam bonitatem in ordine ad plura obiecta materialia, ad quae tendit sub eadem ratione honestatis.

Qvaestio haec intelligi potest vel de eadem bonitate in specie, vel vna numero, & de vtroque sensu breuiter dicam. Et de bonitate specifica primò est vulgaris opinio Nomialiù, specifica quae actus virtutis circa obiecta diuersa materialiter esse species diuersos, etiam si ratio honestatis sit eadem in obiectis. Quod necesse est sentire omnibus, qui liberiori

nes, qui existimant substantiam actus voluntatis sumi ex materiali obiecto, & bonitates tantum esse modos, vel formalitates illius: nam si species substantialis actus sumitur ex habitudine ad materiale obiectum: ergo variato illo obiecto essentialiter, & specificè in esse entis: necesse est variari etiam actum. Quod sic potest confirmari quia actus voluntatis circa idem materiale obiectum diuerso tempore facti differunt numero: & similiter actus circa obiecta materialia specie diuersa: magis enim distat amor Angli ab amore hominis, quam amor ynius hominis ab amore alterius: ergo si hi differunt numero, necesse est, vt illi differant specie, quia post distinctionem numericam nulla est proximior, & minor specifica.

II. Dicendum est tamen solam materialem distinctionem obiectorum non satis esse ad distinctionem bonitatis specificam actus voluntatis, atque ita actus habentes idem obiectum formale, habere vnam bonitatem in specie, etiam si circa res distinctas versentur. Hæc sententia sumitur ex D. Th. prima secunda, questione decima nona, articulo quinto, & sexto, & clarius secunda secunda, questione vigesima quinta, articulo primo, & in eius schola est receptissima sententia. Quæ potest in primis suaderi, nam eiusdem rationis est bonitas temperantia, aut misericordia in voluntate, quæ feruatur medium illarum virtutum, siue materia comedendi sint carnes, siue alia res, & siue subueniatur proximo, dando illi argentum, vel aurum, vel triticum: quia hæc, & similia sunt per accidens ad honestatem virtutis, quin potius accidere potest, vt circa plures ex his materiis versetur vnus actus non solum specie, sed etiam numero, & indiuisibilis in sua substantia, & entitate, & consequenter in sua intrinseca bonitate, vt si quis vno motu voluntatis velit se gerere temperatè in toto prandio, quantumuis diuersis rebus consistet, aut velit bona sua distribuere pauperibus etiam si multiplicia sint, & clarè, ac distinctè sibi proposita. Ratio verò sumenda est ex contrario fundamento oppositæ sententiæ: nam actus interior voluntatis non habet substantiam suam à materiali obiecto voluntatis per se præcisè, ac formaliter, sed habet vnicam simplicem speciem ab obiecto sub tali ratione formali intento: ergo vbi in obiecto est eadem ratio formalis, erit in actibus eadem bonitas: conueniunt enim tales actus in bonitate, quæ conuenientia non potest esse, nisi specifica, cum sumatur ex vltima differentia, & specifica ratione obiecti, cumque ex obiecto materiali, vt sic, nihil sumatur, in quo possint specie differre. Denique obiectum formale vt sic, quasi contrahit materiale, & ideo sola materialis diuersitas non sufficit ad distinctionem specificam bonitatis.

III. Neque contra hoc obstat coniectura superius adducta, quia in numerica distinctione potest esse latitudo, & maior, aut minor conuenientia, & similitudo inter ipsa indiuidua, vt eodem argumento conuincitur potest, nã magis inter se disconueniunt bonitates sumptæ ex obiectis materialibus solo numero differentibus, quàm bonitates, quæ sunt in ordine ad idè obiectum materiale numero in diuersis actibus elicitis diuersis temporibus, aut à diuersis hominibus: & nihilominus certissimè est illam non esse differentiã specificã, & in aliis accidentibus respectiuis id non reperitur.

II. Dico autem conclusionem intelligendam esse quando obiectum formale est omnino idem respectu omnium materialium: nã si aliquo modo varietur, vel in se, vel in modo, (vt sic di-

cam) informandi obiectum materiale, poterit sufficere ad distinctam bonitatem actus, licet forte non distinguat virtutis habitum. Exemplum est in adoratione, seu latria absoluta, vel respectiua, quæ iuxta probabilem sententiam specie differunt in actibus, quamuis in eadem excellentia obiecti fundetur: quia adoratio absoluta respicit illam excellentiam in se, & vt intrinsecè efficientem personam: respectiua verò solum attingit illam per quãdam habitudinem extrinsecam: atque idem multi existimant de amore Dei, & proximi, & de intentione finis, & electione medijs propter bonitatem finis, de quo postea. Atque ad eundem modum idem obiectum bonum sub diuerso statu, & habitudine propositum, potest variare actum, & bonitatem eius. Sic enim bonum absolute propositum excitat amorem, seu simplicem voluntatem: consideratũ vero vt abfens, & prosequendum excitat desiderium, & intentionem, vt in prima secunda D. Thomas tractat, & ratio omnium est, quia hæc diuersitas sufficit causare diuersum modum operandi voluntatis, & ideo respectu actuum induit aliquo modo diuersam rationem formalem obiecti, de quo latius alibi.

V. Circa secundum sensum quæstionis de vnitatem numerica possunt excogitari varijs modi dicendi. Primus est tot multiplicari bonitates in actibus, quot sunt obiecta materialia distincta. Sed hoc ita absolute sumptum non potest esse verum. Quis enim dicat quatuor actus, vel bonitates elicere eũ qui vult, aut quatuor numos argenteos in elemosinã dare, aut quatuor hominibus subuenire, quod in actibus malis certum est. Non enim centum peccata committit, qui centum furari vult. Alius modus dicendi esse potest circa hæc obiecta esse vnum actum, compositum tamen ex tot partibus, seu bonitatibus partialibus, quod sunt obiecta materialia. Sed iam sepe improbaui hanc compositionem in his actibus, quæ certe maximè est superflua in ordine ad hæc obiecta materialia inter se omnino discreta.

VI. Dicendum est ergo quando res materialiter diuersæ (licet in se sint distinctæ) tamè voluntati simul proponuntur per modum vnius obiecti adæquati, & sub vna ratione boni, tunc tantum esse in actu voluntatis vnam numero bonitatem simplicem, & indiuisibilem in sua entitate. Probatur, quia hæc bonitas actus est substantialis eius entitas, & tendentia in obiectum: sed tunc voluntas vnicò impetu, & inclinatione tendit in totum illud obiectum per modum vnius: ergo realiter est in voluntate vnicus simplex actus: ergo vnicus eius bonitas ex obiecto. Et confirmatur à sufficiente enumeratione, quia ibi non sunt plures actus, nec compositio ex pluribus partialibus actibus propter rationes factas: ergo est vnicus simplex entitas actus: ergo est vna numero & simplex bonitas.

VII. Unde infero, quocumque alio modo varietur hoc obiectum materiale, siue in toto, siue in parte, variari totum actum voluntatis quoad indiuiduam entitatem eius, & bonitatem, quia in voluntate creata non potest intelligi de nouo aliquid velle, quod antea nolebat: aut aliquid non velle quod antea nolebat, nisi facta aliqua mutatio in ipsa, & in actu eius: si ergo in obiecto, seu re volita aliqua mutatio fit, necesse est, vt fiat in actu, quia tunc voluntas aliquid de nouo vult, vel non vult: ergo fit mutatio in toto actu. Patet consequentia, quia non potest fieri mutatio in parte eius: non enim habet partes entitatuas, vt dixi neque etiam fieri potest in aliquo modo, vel ratione formali

accidentali, quia per suam entitatem simplicem, & individualem tendit in totum illud obiectum: necesse ergo est, ut mutatio fiat in toto actu, & hoc sensu dici potest bonitatem actus quoad unitatem numericam sumi, seu pendere ex obiecto materiali eodem numero, nam ab illo determinatur voluntas ad hunc singularem actum adiunctis aliis conditionibus: oportet autem per obiectum materiale intelligere non unam tantum, vel alteram rem, sed totum illud in quod per modum unius adæquatæ materię voluntas hic & nunc versatur, ut magis declarabitur ex his, quæ sequente disputatione dicemus.

DISPUTATIO V.

De bonitate actus interioris ex circumstantiis.

Ondistingoimus hic, ut sæpe admonui, circumstantias à sine extrinsecis, de quo disputatione sequenti, & supponimus omnes distinctiones circumstantiarum supra tradidas *in act. 2. disput. 5.* Præcipue tamen in tota hac disputatione advertendum est circumstantias, quæ possunt ad bonitatem actus interioris conferre, interdum sumi posse ex parte obiecti, interdum ex parte ipsius actus interioris & priores vocabo semper obiectivas, posteriores vero circumstantias ipsius actus.

SECTIO I.

Utrum actus interior, ut sit simpliciter bonus, requirat bonitatem aliquam ex circumstantiis.

I.

Ratio dubij pro parte affirmatiua est, quia, teste Aristotele, humanus actus versatur circa singula: ergo non potest esse humanus actus ex obiecto bonus, nisi habeat in particulari circumstantias bonas, quia bonum ex integra causa; ergo non potest esse simpliciter bonus, quin à circumstantiis habeat bonitatem: sicut enim non potest esse substantia creata sine accidentibus; ita neque actus humanus sine circumstantiis: sicut ergo non potest esse substantia perfecta, nisi ab accidentibus sibi debitis habeat perfectionem aliquam, ita neque actus voluntatis potest esse simpliciter bonus, nisi à propriis circumstantiis habeat bonitatem. Unde multi Theologi actum ex obiecto bonum, & carentem bonitate circumstantiarum, dicunt non esse simpliciter bonum, neque honestum, sed tantum secundum quid, scilicet ex genere, ut loquitur Magister in 2. d. 30. & ibi Bonaventura *dubio 5. circa textum*, & ibi Scotus, & *distinct. 40. & quodlib. 18.* Gabr. *ibi. & in 3. d. 23.* Henr. *quodlib. 13. q. 10.* Fauet D. Th. 1. 2. q. 28. art. 4.

II.

In contrarium autem videtur fieri non posse, ut actus interior habeat bonitatem ex circumstantiis, nam D. Thomas 1. 2. q. 19. art. 2. docet habere illam ex solo obiecto. Quod potest etiam ratione probari, quia actus interior non habet à circumstantiis substantialem, & (ut ita dicam) entitativam bonitatem, quia hæc tota sumitur ex habitudine actus ad obiectum, nam tota entitas actus interioris habet hanc habitudinem. Rursus

Suarez in primam secundæ D. Thom.

neque potest habere à circumstantiis augmentum huius bonitatis, quia neque hoc augmentum potest esse extensivum, quia huiusmodi generis augmenti non habet locum in actibus internis, ut sæpe dixi, neque etiam intensivum, quia hoc ad summum saluari potest in circumstantia, *Quomodo*, quæ se tenet ex parte actus ipsius, non vero in aliis circumstantiis, quæ non intendunt ipsum actum; præsertim in circumstantiis obiectivis, ex quarum additione poterunt quidem multiplicari actus interni, per quos voluntas in illas circumstantias tendat, non tamen videtur augeri bonitas unius, & eiusdem actus. Nec denique potest hoc augmentum esse solum per denominationem extrinsecam, & moralem æstimationem, quia, ut supra dixi, hæc denominatio in præfenti solum habet locum per informationem, seu imperium unius actus ab alio. Hic autem modus denominandi pertinet ad circumstantiam finis, non vero ad alias, de quibus nunc agimus.

Dicendum primo, ut actus voluntatis sit bonus simpliciter, non necessario requirit obiectivas circumstantias proprias, à quibus accidentalem bonitatem, seu augmentum bonitatis accipiat. Declaratur & probatur, nam, ut Scotus notavit *locis citatis*, & Gabr. in 2. d. 40. notab. 1. Conrad. q. 19. art. 2. Aliud est actum non habere circumstantias malas, aliud vero habere conditiones debitas tali actui, & obiecto ad honestatem eius: aliud denique habere proprias circumstantias bonas, à quibus accipiat augmentum bonitatis. Primum est absolute necessarium, ut actus sit bonus simpliciter: non quia inde actus habet aliquam bonitatem, quia ex negatione actus mali, vel circumstantiæ malæ præcisè sumpta, nulla bonitas accrescit, sed quia bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu. Unde fit, illud etiam, quod secundo loco est positum esse necessarium, ut actus interior sit bonus simpliciter, tamen, ut supra dictum est, conditiones illæ, quæ sunt simpliciter necessariæ ad honestatem obiecti, non sunt circumstantiæ, sed pertinent ad specialem, & specificam honestatem: & ideo quamvis ex talibus conditionibus obiecti accipiat honestatem, illa non potest dici ex circumstantiis sumpta, sed ex obiecto.

Iam ergo probatur conclusio quæ proprie proegit in tercio membro supra posito. Primo inductione: nam ut actus sit bonus, necesse non est ex tempore, aut loco habeat specialem aliquam conformitatem, sed satis est, quod in his circumstantiis nulla sit deformitas, aut conditio improporcionata actui: & idem facile intelligitur in circumstantia, quæ, circa quid, & quibus auxiliis, nam neque in persona operante, neque circa quam sit operatio, neque in instrumento actionis, necessaria semper est huiusmodi specialis conditio specialiter aliquid conferens ad bonitatem, præter id quod est necessarium simpliciter ad essentiam actionis. In circumstantia autem quid, & quo modo facilius, ac frequentius reperitur aliquod quod possit conferre ad augmentum bonitatis, quia quantitas obiecti sæpe recipit magis, & minus, & similiter modus actionis: tamen neque hoc est simpliciter necessarium, ut patet de actu circa obiectum omnino simplex, qualis est amor Dei. Item in aliis actibus possit intelligi minima quædam materia, aut determinatus operandi modus simpliciter necessarius ad honestatem actionis, qui iam non habet rationem circumstantiæ, sed conditionis essentialis. Et hinc est facilis ratio conclusionis, quia cum hæc circumstantiæ sint præter rationem obiecti, nihil repugnat dari obiectum nudum, & absque vlla

III.

Assertio
negativa.

Premittitur
triplex mem-
brum assertio-
nis.

IV.

Assertio pro-
batur quo-
ad 3. mem-
brum in
quo procedit.